

La Botzina, audicions didàctiques

Presenta

PITOS a dojo

Dossier didàctic

Index

- 3 Presentació
- 4 Fitxa artística
- 5 Guió de l'espectacle
- 6 Objectius didàctics
- 7 Suggestiments per l'aprofitament didàctic
- 8 Breus apunts sobre la història dels instruments de vent.
- 9 Informació de la instrumentació utilitzada.
- 13 Imatges d'instruments
- 14 Imatges de la escenografia
- 15 Bibliografia i discografia

Presentació

Pitos a dojo és un espectacle pensat per a nens i nenes d'educació infantil i cycle inicial d'educació primària i té com a centre d'interès els instruments musicals del grup de vent.

Durant els tres quarts d'hora que dura la sessió podreu gaudir de més de quinze instruments de vent entre els que figuren : flauta de bec, tuba, ocarina, harmònica, saxòfon soprano, saxòfon bariton, flauta travessera, trompeta, acordió, clarinet...

Els dos músics que realitzen el concert van explicant detalls dels diferents instruments i la sessió finalitza amb la narració del conte " els 4 vents". A més a més, i per contribuir al dinamisme de la sessió ens visitarà el doctor Ventolera que amb el seu bufòmetre mesurarà la bufera de les nenes i els nens .

Aquesta guia us ha d'ajudar a aprofitar la sessió. Cal treballar-la amb temps i cura.

Fitxa Artística

Intèrprets:

Toni Cuesta :

Instruments de vent metall, ocarina i acordió.

Jaume Badrenas:

Instruments de vent fusta, harmònica i acordió.

Adaptació de músiques populars i música Original:

Toni Cuesta i Jaume Badrenas.

Escenografia:

Coqui Castells

Conte dels Quatre vents:

Joana Moreno i Toni Cuesta

Idea, guió, producció i direcció :

La Botzina.

Guió de l'espectacle

El so del saxo soprano i de la trompeta omple la sala i comença el concert. Després de saludar al públic els músics comencen una juguesca per saber quin dels dos ha portat més instruments, els més grans, els que sonen més agut, els més llargs, els que sonen més fort, etc.

Els primers instruments que apareixen són el saxo baríton com exemple d'instrument gran i de sonoritat greu i la trompeta de butxaca com exemple d'instrument petit i de registre agut. Els músics interpretaran un duet a l'estil de la música Barroca.

Tot seguit, decideixen comprovar la bufera d'alguns nens i nenes i és per això que ens visita el Doctor Ventolera amb un estri: el bufòmetre. Amb aquest estri i gràcies a la bufera dels voluntaris per la prova, comprovarem que bufant es poden fer sonar i moure diferents elements del bufòmetre, la prova serà un èxit, tothom pot bufar!!!

Del darrera dels decorats sona una trompeta natural molt llarga i al parlar dels elements que la configuren decidim fabricar instruments de vent amb les embocadures, un tros de mànega per fer el cos de l'instrument i un embut per imitar el pavelló del instrument.

A partir d'aquí comença un degotall d'instruments de vent : flauta travessera, flauta dolça, ocarina...

Quan apareix l'acordió, presentem el grup d'instruments de vent que no cal bufar i juntament amb la flauta dolça convidem a la canalla a endevinar algunes cançons populars i a fer un concert tots plegats: Acordió, flauta de bec i nens i nenes.

Un cop ja presentats gairebé tots els instruments us explicarem el conte dels 4 vents.

L'espectacle acaba amb un animat cercavila, on presentem els darrers instruments de la sessió, l'helicó i el clarinet que a ritme de música dixieland acompanyarà al públic fins a la porta de la sala.

Objectius didàctics

- * Potenciar la participació del públic sempre que el guió ho permeti.
- * Fer passar una estona agradable escoltant música i veient diferents instruments.
- * Treballar l'actitud en un espectacle o concert en directe.
- * Conèixer les característiques bàsiques de la família dels instruments de vent.
- * Descobrir diferents maneres de produir so amb l'ajuda de l'aire.
- * Escoltar diferents timbres d'instruments.
- * Reconèixer i cantar cançons populars.

Suggeriments per l'aprofitament didàctic

Per tal de centrar l'audició a la canalla estaria bé que poguessin escoltar abans diferents famílies d'instruments: percussió, corda i els instruments de vent.

Donat que treballem temes de música popular, estaria bé fer una repassada a alguns dels més coneguts que sortiran a l'audició, el cargol treu banya, el sol solet. Treballar-les sense relacionar-les directament amb l'audició ja que part del joc és que ells les endevinin.

Treballar amb suport gràfic els instruments de vent per tal de familiaritzar-se amb les parts més importants: embocadura, cos, pavelló, pistons, claus, etc...

Escoltar diferents obres musicals on destaquin els instruments de vent.

Seria molt convenient que després de l'audició encara es treballés el tema dels instruments de vent a classe. Podeu preguntar quin instrument els ha agradat més, quin han trobat més estrany, en definitiva, repassar el que han vist i escoltat a l'audició.

Breus apunts sobre la història dels instruments de vent.

Entre les restes de la majoria de civilitzacions antigues s'ha trobat diferents instruments de vent. Alguns pràcticament sense elaboració alguna per part de l'home, com la conxa marina i d'altres elaborats amb materials fàcils d'obtenir per els homes primitius com les flautes fabricades amb ossos o amb trossos de canya ,etc. Tots aquest instruments es van desenvolupar en la majoria de cultures del nostre planeta. Així doncs, trobem instruments de vents molts similars que cada cultura ha adaptat i anomenat de forma diferent.

A la cultura antiga xinesa trobem flautes anomenades de Pau (si-siao), flautes de bambú amb forats (siau o uo), les flautes travesseres (ti o chou) i diferents tipus de trompetes.

A l'antiga cultura jueva també es parla de flautes, com la ugabo tedil, o la banya de xai (schofar).

En la cultura de la grècia i Roma clàssica també es parla de diferents instruments, sovint relacionats amb els seus Deus, la Tibia o Oboè era un instrument que intervenia en la ofrena als deus. La Fidula (flauta de dos tubs) el Cerni (trompa), Tuba (trompeta amb sons greus) el Litus (trompeta de tub llarg i pabelló reduït).

Aquests instruments perduraren en cada cultura (i alguns encara ho fan) fins el final de la edat mitjana. Llavors, a europa es comença a construir instruments de vent més perfectes, amb més possibilitats tant de so com de maneig.

Un altre invent que feia furor en la època eren els Òrgans de les esglèsies que normalment acompanyaven les cerimònies religioses.

Amb el naixement de la música polifònica també a finals de la edat mitjana (s.XIII, XIV) es va veure la necessitat de crear instruments en diferents tessitures, és a dir, grans i petits per tal de poder fer les diferents veus. Així surten diferents versions d'instruments amb tamanys diversos.

En els principis del barroc, ja trobem alguns instruments de vent força definits, la flauta travessera, el clarinet, l'oboè i el fagot pel que fa a les fustes i les trompes ,trombons i trompetes pel que fa al metall, encara que molt rudimentaris. La majoria d'aquests instruments ja eren utilitzats en les composicions de J.S. Bach.

Ja a finals del segle XVIII i gràcies bàsicament a l'èxit de les obres simfòniques de Haydn i Mozart, queda definida la orquestra " clàssica " amb: dues flautes, dos clarinets, dos oboès, dos fagots, dues trompetes, dos o quatre trompes i, en algunes ocasions, dos trombons de vares.

Com és evident ,a partir d'aquesta "plantilla " d'orquestra que es popularitzà a tota europa, els instruments van ser cada cop més perfeccionats i gràcies a una colla d'inventors, els instruments van evolucionar fins arribar als sistemes de vàlvules , pistons o claus. Stölzel, Blühmel, Sattler, Keil, Riedl, Wieprecht o Sax són alguns dels noms dels perfeccionadors d'aquests instruments. Cal dir que alguns instruments son veritables invents originals, com el cas d'Adolf Sax, que es va inventar el saxòfon, les tubes i molts instruments més.

Informació de la instrumentació utilitzada.

Saxo soprano

És de la família dels saxòfons, inventat per Adolf Sax a meitats del segle XIX. Té una forma cònica i normalment és tot recte, encara que es poden trobar de curvats. Les seves dimensions són reduïdes uns 60 cm, el seu so és agut, és el més petit dels saxòfons més comuns, encara que també es pot trobar el saxo sopranino, encara més reduït, però molt poc utilitzat.

El so es produeix al passar l'aire a través d'una llengüeta simple (canya) i les diferents afinacions s'aconsegueixen al tancar i destancar els forats que té l'instrument (sistema de claus). És un instrument transpositor, ja que està afinat en si bemoll.

trompeta

La trompeta de pistons és una moderna versió d'un instrument molt antic, del qual ja es parla en el principi de la història de la humanitat, en les cultures jueves, egípcies, romanes trobem i referències d'aquest instrument, això sí, molt lligat al fet militar i als exèrcits, que utilitzaven aquests instruments per intimidar a l'enemic així com encoratjar al propi exèrcit.

El so és produït per la vibració dels llavis del músic dins d'una embocadura (broquet) i s'amplifica a través d'una tuberia. Ja amb diferents pressions, l'instrument pot fer diferents notes, utilitzant els harmònics o concomitants.

Va ser a principis del segle XIX a Alemanya que dos inventors Blümel y Stölzel (o Blümel y Stölzl) van desenvolupar un sistema de vàlvules i pistons i aconseguiren que aquest instrument pogués interpretar tota la escala cromàtica.

trompeta de butxaca.

La mateixa tessitura i recorregut dels tubs que la trompeta, però més comprimit, de dimensions més petites.

trompeta natural

És l'antecessor de la trompeta que coneixem, normalment no presenta la forma cargolada si no que el tub és tot recte. No té el mecanisme dels pistons, per el que les seves funcions són reduïdes, no pot fer l'escala cromàtica. Eren les trompetes típiques en l'edat mitjana.

Saxo baríton

De la família dels saxòfons un dels més grans pel que fa a dimensions. És un instrument cargolat dues vegades que si l'estiréssim tindria una llargada de 2 metres. A l'igual que tots els saxofons produeix el so amb una canya o llengüeta que vibra al bufar el músic. En el quartet de saxofons, és el que té el registre més greu. És un instrument transpositor, està afinat en Mi bemoll.

Trombó de vares (colissa)

Instrument de dimensions més grans que la trompeta amb registre tenor (no soprano). La vara o colissa s'encarrega de rectificar el recorregut de l'aire dins del tub per produir les afinacions. El broquet també és més gran. Les 2/3 parts del tub són de forma cilíndrica com la trompeta i això fa que tingui un so més directe i contundent.

Harmònica

Aquest popular instrument té els seus orígens a Xina, a on es coneixen instruments de llengüeta des de 3.000 anys abans de la nostra era. Cap a 1770 un missioner francès el frare Amiot importa uns instruments de llengüeta de Xina.

Però va ser el 1821 quan Christian Friedrich Buschmann fabricant d'orgues a Alemanya, patentà un instrument anomenat "aura" que es gairebé idèntic a la harmònica actual. Finalment al 1857, un fabricant de rellotges alemany, en Matthias Hohner comença a construir en sèrie, a la cuina de casa seva harmòniques tal com les coneixem ara. Uns anys més tard, produïa ja 20.000 harmòniques a l'any, ja que va establir un sistema de importació als Estats Units a on aquest instrument va agafar una gran popularitat que arriba fins als nostres dies.

La harmònica és un instrument de llengüetes que al bufar produeixen so i també al aspirar el aire, n'hi ha de molts tipus, la que us presentem és la Harmònica diatònica, que només fa les notes pròpies de cada tonalitat. N'hi ha, clar en totes les tonalitats. També es poden trobar harmòniques cromàtiques, que amb l'ajut d'una palanca que s'acciona amb la mà pot fer tota la gamma de sons de l'escala cromàtica.

Flauta de bec

La flauta dolça: també s'anomena flauta de bec. És un dels instruments més antics que es coneixen (la seva història es remunta a més de 3000 anys). És un tub amb orificis, que es tapen amb els dits, i amb una embocadura amb bec, per on es bufa. En aquest cas us presentem la flauta més comuna, la soprano, però n'hi ha de més mides, de petites i més grans.

Ocarina

Instrument de vent fabricat normalment amb fang cuït. Els seus orígens són molt antics, trobant-se ja algunes peces en la cultura Xinesa del segle II A.C.. També apareix en la cultura de centre amèrica i sud amèrica.

Helicó

Sousàfon (angl. Sousaphone)

Tipus d'helicó encarregat pel compositor americà Philip Sousa a uns luthiers dels Estats Units d'Amèrica (Conn company). Té les mateixes prestacions que la tuba i el que la diferencia és la forma. És circular i és per això que pertany al grup dels helicons. Pel fet que el músic es col·loca al seu interior es fa servir com a tuba de cercaviles.

Afinat en Do.

Flauta travessera

La flauta travessera és un dels instruments més aguts de la família de vent-fusta. Per poder produir el so es bufa de costat pel forat corresponent, exactament igual com si volguéssim fer sonar una ampolla. L'embocadura de la flauta travessera consisteix en un forat que actua de bisell tallant el filet d'aire produït pel buf del músic; aquest filet d'aire en topa amb aquest bisell fa que tota la columna d'aire que hi ha dins de l'instrument vibri i d'aquesta manera es produeix el so. Porta un sistema de jocs de claus, anelles i varetes, anomenat BOHEM, que permeten tapar diversos forats amb un sol dit. Diferents tipus de flautes travesseres: el flautí o piccolo, la flauta normal o Gran Flauta, la flauta contralt i la flauta baixa.

Flautí

El flautí és com la flauta travessera però de mida més petita. El timbre és semblant, però pot sonar una octava més alta. És un instrument transpositor, és a dir, la nota que sona és diferent de la nota escrita: les notes d'una partitura per a flautí s'escriuen una octava més baixa que el seu so real.

Clarinet

el clarinet és un tub cilíndric de fusta amb orificis que es tapen, amb els dits o amb claus, normalment construït amb fusta de banús i amb una llengüeta simple en la embocadura que produeix el so en bufar. Consta d'una embocadura, cos, claus, pavelló. Diferents clarinets: petit clarinet (requinto), clarinet soprano (el més comú), clarinet baix i clarinet contrabaix, . Es va inventar cap a l'any 1700 encara que trobem molts antecedents en les cultures mediterrànies . També porta el sistema BOHEM de claus.

Acordió

L'acordió va ser patentat el 6 de maig de 1829 per Cyrill Demian, realment sorgia com el resultat d'una recerca de un instrument amb potencia sonora i amb facilitat de fraseig.

Realment, el sistema de llengüetes que utilitza el acordió ja es coneixia en el món asiàtic des de fa 5.000 anys, tal com hem comentat en l'harmònica. el sistema és el mateix, però l'invent incorpora parts noves. L'aire el produeix una manxa, arriba a les llengüetes i aquestes sonen al prémer un sistema de tecles idèntic al de un piano. Amb l'altre mà, a més de manxar, l'instrument incorpora un sistema de botons amb acords preconfigurats, tot això el converteix en un instrument que fàcilment pot fer-se una melodia i un acompanyament.

Actualment trobem diferents tipus d'acordions: el Diatònic, que té botons a les dues bandes de la manxa i que el so produït quan es manxa en un sentit és diferent de quan es fa en el contrari, al igual que la harmònica i també està limitat a algunes tonalitats concretes . L'acordió Cromàtic, igual funcionament que aquest últim, però amb totes les notes de l'escala musical i tonalitats i l'acordió piano, amb un teclat de piano en lloc de botons és el més comú.

Trompeta en si b

Helicó

Harmònica

Trompeta de butxaca

Saxo soprano

Saxo Baríton

Clarinet

Acordió

Canya simple
o llengueta

Piccolo

Bibliografia i discografia

Libres:

- " La música" Neil Ardley (1991). Ed. Altea ,Taurus, Alfaguara.
- " Museu de la música. Catàleg d'instruments" Autors variis (1991). Ajuntament de Barcelona.
- " Atlas de los instrumentos musicales". Maersch,Rohde,Seiffert i Singer (1994). Alianza editorial.
- "Como conocer los instrumentos de orquesta". Autors variis (1983). Diagram grup.
- " La orquesta y sus instrumentos". Marcel Corneloup (1969). Sucesores de Juan Gili editores.

Discs recomanats

Bach J. S. -	Brandenburg Concert fugues per a orgue
Mozart, W.A.	concerts de : Flauta, clarinet, Fagot i trompa. simfonia concertant per a flauta, oboè, fagot i trompa
Beethoven L.Van	Octet per instruments de vent
Hector Berlioz	Sinfonía fantàstica
Richard Wagner	"Tannhäuser": Overture
Claude Debussy	Rhapsodie pour saxophone alto et orchestre
Maurice Ravel	Bolero
George Gershwin	Rapsody in blue
Sydney Bechet	The New Orleans Feetwarmers
Louis Armstrong	Louis Armstrong and his Hot Five
Rebirth Brass Band	Feel Like Funkin' It Up
Charlie Parker	Now's the Time - Verve - 825 671-2
Miles Davis	"the birth of the cool"
John Coltrane	"ballads"
John Williams	"Star wars suite"
Henry Mancini	"the Pink Panther theme"
Jean "Toots" Thielemans	Hard to say goodbye
Astor Piazzola	"ocho tangos"
Popular sac i Gralla.	"Festa Major de Sitges"
Tots els discos de cada any de TRADICIONARIUS editats per Tram	

Internet

trobareu més imatges d'instruments i de la audició a la nostra web

www.labotzina.com

Podeu cercar més informació amb el buscador www.google.com poseu el nom del instrument del qual cerqueu informació